
UDC 330.1+330.8 (510)

DOI <https://doi.org/10.51198/chinesest2023.02.080>

INFLUENCE OF WESTERN ECONOMIC THOUGHT ON CHINESE ECONOMIC POLICY: LATTER HALF OF THE 20TH – EARLY 21ST CENTURY

O. Drobotiuk

Ph.D. in Economics

A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies of National Academy of Sciences of Ukraine

4, Hrushevskoho str., Kyiv, 01001, Ukraine

owkhomenko@gmail.com

The article undertakes an examination of the trajectory of China's economic transformation and its distinctive approach characterized as socialism with Chinese characteristics, with a specific emphasis on the influence exerted by Western economic thought. The study delves into China's economic policy evolution from the latter 20th century to the early 21st century.

The key theories and concepts of the Western economic school are identified, some of which have been integrated into contemporary Chinese economic thought and state policies, ranging from the concept of "socialism with Chinese characteristics" to Xi Jinping's "socialist economic thought". The author delves into the impact of Marxist economic theory on industrialization and the establishment of socialism between 1953 and 1976. The article also examines specific tenets of modernization theory, neoclassical economic theory, as well as the economic doctrines of the Austrian and Chicago schools, institutionalism, and theories concerning foreign direct investment. These elements, which influenced market-oriented reforms and the development of socialism with Chinese characteristics from 1978 to 2012, are outlined.

Moreover, the article highlights the Western economic ideas that contributed to the cultivation of an innovative economy and the construction of "socialism with Chinese characteristics in the new era" since 2012. Additionally, the article provides an overview of contemporary Chinese economic theory, recognized by the President of the People's Republic of China as "socialism with Chinese characteristics in the new era" and identified by Chinese scholars as Xi Jinping's "socialist economic thought".

The primary objective of this article is to analyze the progression of Chinese economic science and politics from the latter half of the 20th century to the early 21st century. The analytical pursuit is facilitated through the utilization of historical and general scientific research methodologies, encompassing synthesis and analysis, generalization, and the application of a systematic approach.

Key words: Political economy, Western economics, China, Socialism with Chinese characteristics, New Era for China.

© 2023 O. Drobotiuk; Published by the A. Yu. Krymskyi Institute of Oriental Studies, NAS of Ukraine and the Ukrainian Association of Sinologists on behalf of The Chinese Studies. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

ВПЛИВ ЗАХІДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ НА ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ КИТАЮ: ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.

О. В. Дроботюк

Для оцінки траєкторії економічної трансформації Китаю та факторів, які сформували його особливий підхід до «соціалізму з китайською специфікою», важливим є дослідження впливу західної економічної думки на розвиток китайської економічної науки та політики. Стаття присвячена вивченню етапів трансформації економічної політики Китаю у другій половині ХХ – початку ХХІ ст. під впливом західної економічної думки. Визначено ключові теорії, концепції та ідеї західної економічної школи, окремі елементи яких знайшли своє впровадження у сучасній китайській економічній думці та державній політиці від «соціалізму з китайською специфікою» до «соціалістичної економічної думки» Сі Цзіньпіна. Зокрема, автором проаналізовано вплив марксистської економічної теорії на запровадження прискореної індустріалізації та побудови соціалізму під час правління Мао Цзедуну у період 1953–1976 рр.; визначено окремі положення теорії модернізації, неокласичної економічної теорії, австрійської та чиказької економічних шкіл, інституціоналізму, теорій прямих іноземних інвестицій, які знайшли своє відображення у ринковій трансформації та побудові соціалізму з китайською специфікою від Ден Сяопіна до Ху Цзіньтао з 1978 по 2012 рр.; виокремлено концепції західної економічної думки, які позначилися на формуванні інноваційної економіки та побудові «соціалізму з китайською специфікою в нову еру», зокрема, серед яких теорії: світових систем (модель «центр-периферія»), економічного зростання на основі інновацій, національної інноваційної системи, кластерів, відкритих та підричних інновацій, інклюзивного розвитку (з 2012 року). Крім того, у статті представлено огляд ключових положень сучасної китайської економічної теорії, яка декларована головою КНР як «соціалізм з китайською специфікою у нову еру» і визначена китайськими вченими як «соціалістична економічна думка» Сі Цзіньпіна.

Мета статті полягає в аналізі розвитку китайської економічної науки та політики у другій половині ХХ – початку ХХІ ст. та визначенні впливу західної економічної думки на формування соціалізму з китайською специфікою. У статті застосовано історичний та загальнонаукові методи дослідження (синтез і аналіз, узагальнення, системний підхід).

Ключові слова: політична економія, західна економічна думка, Китай, соціалізм з китайською специфікою, нова ера Китаю.

Вступ. На початку ХХ ст. на основі ідей західної економічної думки в Китаї була запроваджена економіка як дисципліна та галузь досліджень. Це було зумовлено визнанням того, що провідні економічні теорії не можуть органічно розвиватися в місцевому контексті, особливо в «напівфеодальних і напівколоніальних суспільствах з обмеженим прогресом». Задля подолання цього розриву китайські економісти звернулися до західної економічної науки і запозичили їхні провідні системи та підходи з урахуванням особливостей розвитку Китаю. Так китайська економічна наука зазнала переходу від західної буржуазної економіки до марксистської економіки [Liu, 2018].

Результати. Представники китайської економічної думки другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. поєднували принципи та підходи різних західних економічних теорій, відображаючи прагматичну та еkleктичну позицію у вирішенні викликів китайської економіки. Проте значним є вплив марксистської теорії на китайську

економічну науку і політику. Центральна ідеологія Комуністичної партії Китаю (КПК) – соціалізм з китайською специфікою – поєднує соціалізм з ринковими реформами та державним контролем. А розбудова соціалізму з китайською специфікою базується на таких стадіях розвитку країни, як: первинна стадія соціалізму (Мао Цзедун, Юй Гуанюань), стадія побудови середньозаможного суспільства (Сі Цзіньпін) та стадія побудови сучасної соціалістичної країни.

Разом з марксистською теорією в основу політики розбудови соціалізму з китайською специфікою лягли теорії та підходи китайських економістів, які зазнали впливу західної економічної думки (табл. 1)¹.

Юй Гуанюань, У Цзіньлянь, Лі Їнін вважаються першими теоретиками соціалістичних ринкових реформ у Китаї. Ідеї Юй Гуанюань охоплювали важливість індивідуальної ініціативи, підприємництва та розвитку ринкової економіки. Він виступав за децентралізацію, дерегуляцію та відкриття китайської економіки для зовнішньої торгівлі та інвестицій. Він був одним із перших прихильників концепції «соціалістичної ринкової економіки», яка прагнула поєднати елементи соціалізму та ринкового капіталізму [Yu, 2018]. У Цзіньлянь наголошував на важливості ринкових механізмів, конкуренції та приватного підприємництва. Лі Їнін просував «двоколіїну економічну систему», що поєднувала державний сектор із приватним сектором, та це дозволяло співіснувати плановому і ринковому механізмам в економіці. Також Лі був прихильником приватизації державних підприємств [Li Y., 2010].

У розробці та просуванні теорії нової структурної економіки ключову роль відігравали китайські економісти Юй Гуанюань та Лінь Джастін Їфу. Нова структурна економіка зосереджується на ролі економічної структури у сприянні сталому та інклюзивному зростанню на основі модернізації промисловості, технологічного прогресу та структурних перетворень як рушійних сил економічного розвитку.

Ідеї Чжан Вейїна полягають у лібералізації ринку, захисті прав власності, децентралізації, реформі освіти та ринковій фінансовій системі. Він наголошує на ролі ринків, прав власності та прийняття рішень на місцевому рівні у сприянні ефективності, інноваціям та економічному розвитку. На ідеї Мао Юйши, який був активним прихильником лібералізації китайської економіки та зменшення державного втручання, вплинули роботи західних економістів Ф. Гаєка та М. Фрідмана.

Фань Ган зробив вагомий внесок в економічні реформи та монетарну політику Китаю. Його ідеї базувалися на кейнсіанській економіці та монетаристській школі та полягали у державному втручанні й активній фіскальній політиці в управлінні китайською економікою.

Китайська економічна думка кінця ХХ – початку ХХІ ст. характеризується трьома ключовими особливостями [Yagi, 2018]:

1. *Марксистська теорія*: збереження впливу марксистської економічної теорії зумовлене університетською освітою, де це є обов'язковим курсом політичної економії (政治经济学), та потребами КПК у марксистських економістах для просування політичної ідеології.

¹ Важливо зазначити, що сучасна китайська економічна думка зазнала впливу різноманітних ідей і поглядів, включаючи марксистську теорію, соціалістичні принципи та прагматичні підходи до економічного розвитку. Згадані представники китайської економічної думки – це деякі з ключових, проте є низка економістів, науковців, які є послідовниками західних ідей, вони зробили значний внесок в еволюцію економічної науки та політики реформ у Китаї.

Зелені партії, що виступали на національній конференції партій у період між війнами XX ст. – початком XXI ст.

Зелені комуністичні партії	Продовження національних комуністичних партій	Короткі біографічні дані	Ключові роботи	Основні ідеї
Німеччина комуністична партія	КПМ (у нім. мові) (1915-2011, 于光遠) – зберегла самобудовану структуру на соціалістичній революційній основі, мала лівий соціалістичний характер	Ван Юань (1929 р.р., 李子誠) – ліберальна лівий комуністичний характер	Ліберальна комуністична партія Китаю: ліберальна лівий комуністичний характер	– історія партії в період національно-визвольної війни Китаю, – комуністична революція, яка виступила основною формою боротьби з реакційною реформою (соціалістична революція комуністична)
Австрійська комуністична партія	Міа Еліза (1929 р.р., 张维娟) – ліберальна лівий комуністичний характер	Чжан Вей (1929 р.р., 张维娟) – ліберальна лівий комуністичний характер	Ціна, релігія та історія [860] [Lin, 2010] Сила концепції як важливе завдання Китаю? [Zhang, 2014] Китайський революційний курс на національну економічну реформу [Zhang, 2015] Реформа та модернізація економіки комуністичної партії [Wu, 2015] Транзитний період Китаю до революційної комуністичної партії [Wu, 2015]	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки
Чехословацька комуністична партія	У Ціліна (1930 р.р., 吴朝川) – ліберальна лівий комуністичний характер	Чжан Вей (1929 р.р., 张维娟) – ліберальна лівий комуністичний характер	Ціна, релігія та історія [860] [Lin, 2010] Сила концепції як важливе завдання Китаю? [Zhang, 2014] Китайський революційний курс на національну економічну реформу [Zhang, 2015] Реформа та модернізація економіки комуністичної партії [Wu, 2015] Транзитний період Китаю до революційної комуністичної партії [Wu, 2015]	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки
Китайська комуністична партія	Чань Іань (1933 р.р., 樂明)	Чань Іань (1933 р.р., 樂明)	Політико-економічний курс на модернізацію економіки Китаю [860], 1996	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки
Індонезійська комуністична партія	Міа Еліза (1929 р.р., 林毅夫) – ліберальна лівий комуністичний характер	Міа Еліза (1929 р.р., 林毅夫) – ліберальна лівий комуністичний характер	Комуністична партія і революційна партія (1948, 1953) [Lin, 2012] Роль структури економіки – основна для модернізації економіки [Lin, 2012] Ціна модернізації: реформа і модернізація економіки Китаю [Lin, 2012]	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки
Бразильська комуністична партія	Міа Еліза (1929 р.р., 林毅夫) – ліберальна лівий комуністичний характер	Міа Еліза (1929 р.р., 林毅夫) – ліберальна лівий комуністичний характер	Комуністична партія і революційна партія (1948, 1953) [Lin, 2012] Роль структури економіки – основна для модернізації економіки [Lin, 2012] Ціна модернізації: реформа і модернізація економіки Китаю [Lin, 2012]	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки
Бразильська комуністична партія	Міа Еліза (1929 р.р., 樂明)	Міа Еліза (1929 р.р., 樂明)	Комуністична партія і революційна партія (1948, 1953) [Lin, 2012] Роль структури економіки – основна для модернізації економіки [Lin, 2012] Ціна модернізації: реформа і модернізація економіки Китаю [Lin, 2012]	– розвиток реформи та модернізація економіки, – перебудова економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки, – розвиток економіки

Джерело: авторські розрахунки

2. *Зосередженість на інституційній економіці та політичній економії:* впровадження політики реформ та відкритості в Китаї супроводжувалося розвитком ідей інституціоналізму. Зокрема, економістами Лінь Джастін Їфу, Чжан Вейїн, Лі Їнін та ін. були розвинуті та впроваджені в економічну політику Китаю: теорія нової структурної економіки, теорія трансакційних витрат, теорія прав власності, теорія контрактів і корпоративного управління, а також порівняльний інституційний аналіз (табл. 1).

3. *«Розкол» між прихильниками та критиками лібералізму щодо політики приватизації:* у 2004 році представники лібералізму підкреслювали ефективність приватизації, натомість критики вбачали у цьому процесі зростання нерівності у суспільстві, а також виступали проти інтеграції китайської економіки в глобальний ринок.

Вплив економічної думки на формування урядової політики КНР. Китайська економічна думка знаходить своє відображення у політиці уряду Китаю на кожній фазі реформ та розвитку. Тому доцільно розглядати формування економічної думки КНР через етапи трансформації моделі економічного розвитку: епоха прискореної індустріалізації та побудова соціалізму (1953–1976), ринкова трансформація і побудова соціалізму з китайською специфікою (1978–2012), інноваційна економіка і побудова соціалізму з китайською специфікою в нову еру (з 2012 року) [Drobotiuk, 2019].

Епоха прискореної індустріалізації та побудова соціалізму характеризується розвитком командно-адміністративної економіки, колективізацією, індустріалізацією, технологічною модернізацією, мілітаризацією економіки та зовнішньоекономічною закритістю [Drobotiuk, 2019]. Цей час припадає на правління Мао Цзедуна (1893–1976), який зробив значний внесок у формування економічної думки. На його економічні ідеї, в основі яких колективна власність, централізоване планування та самозабезпечення, вплинули марксистські принципи [Мао Z., 1977]. Над впровадженням планової економіки та запровадженні політики Великого західного стрибка разом з Мао Цзедунем співпрацював Чень Юнь, який також відіграв ключову роль в економічних реформах наприкінці 1970-х років.

До 1979 року економічна політика Китаю формувалася за чотирма ключовими принципами. Ці принципи були спрямовані на досягнення егалітаризму через спільне володіння, збільшення виробничих зусиль шляхом масової мобілізації, координацію виробництва шляхом централізації та сприяння індустріалізації, одночасно зменшуючи залежність від капіталістичних націй. Однак надмірний акцент на принципах спільної власності та масової мобілізації призвів до здійснення Великого стрибка вперед і Культурної революції [Woo, 1999].

Провідним ідеологом етапу ринкової трансформації та побудови «соціалізму з китайською специфікою» є Ден Сяопін (1904–1997). Економічні реформи Ден Сяопіна наприкінці 1970-х і на початку 1980-х ознаменували структурні зміни для Китаю. Головна ідея «соціалізму з китайською специфікою» полягала у поєднанні соціалістичних принципів з ринковими реформами. В інтерв'ю у Time Ден Сяопін про співіснування ринкової економіки та соціалістичної держави зазначив, що «принципових суперечностей між соціалістичною системою і ринковою економікою немає. Питання полягає

в тому, який метод ми повинні використовувати для більш ефективного розвитку суспільних виробничих сил. І, звісно, у минулому старий підхід полягав у переході до планової економіки. Старий метод був хорошим методом, тому що добре мати план. Але за нашим досвідом минулих років ми виявили, що якщо займатися тільки плануванням, то розвиток суспільно продуктивних сил затримується. Отже, якщо ми зможемо поєднати планування та ринкову економіку, я думаю, що це допоможе звільнити сили суспільного виробництва та допоможе прискорити їх» [Deng, 1985]. В тому ж інтерв'ю Ден Сяопін наголосив, що «державна власність завжди має відігравати панівну роль в економіці» і це дозволить уникнути «поляризації» (багатих і бідних) та «триматися шляху процвітання» [Deng, 1985].

Загалом у період 1978–1992 рр. відбулися переломні моменти в економічній політиці:

- 1) «Чотири модернізації» – модернізація сільського господарства, промисловості, науки і технологій та оборони (1978 р.);
- 2) реформа сектору державних підприємств (1984 р.);
- 3) перехід економічної політики від реформаторів, орієнтованих на ринкову економіку, до консерваторів, які підтримували планову (1988 р.);
- 4) заява Ден Сяопіна під час його інспекційної поїздки південними прибережними провінціями у січні 1992 року про сумісність використання капіталістичних інструментів із соціалізмом (1992 р.) [Woo, 1999].

Політика «Чотирьох модернізацій» повинна була здійснюватися відповідно до таких принципів, як: соціалістичний шлях, диктатура пролетаріату, керівництво КПК і марксистсько-ленінська думка Мао Цзедуна. А також політика охоплювала чотири галузі: сільське господарство (підвищення продуктивності, земельні реформи та стимулювання фермерів до збільшення виробництва); промисловість (розвиток китайського промислового сектору, підвищення продуктивності, модернізація технологій та інфраструктури); оборона (зміцнення та нарощення обороноздатності); наука і технології (сприяння дослідженням і розробкам, технологічним досягненням, покращення освіти в галузі науки та технологій). Загалом політика «Чотирьох модернізацій» була спрямована на нарощення економічного потенціалу Китаю та перетворення на провідну економіку XXI ст.

Під впливом теорії модернізації, яка виникла в західній економічній думці в 1960-х рр., та досвідом індустріалізації Мао Цзедуна і політики «Чотирьох модернізацій», Ден Сяопіном було прийнято рішення розвитку всебічної та гармонійної соціалістичної модернізації. Окремі елементи західної теорії знайшли своє відображення: шлях індустріалізації; перехід від сільськогосподарської економіки до постіндустріальної економіки; створення інституції в економіці, політиці та суспільстві [Сао, 2009].

Невіддільною складовою частиною політики реформ та відкритості Ден Сяопіна є реінтеграція Китаю у світову економіку та зростання на основі експорту. З метою прискорення процесів економічного зростання уряд КНР прийняв рішення нарощувати обсяги зовнішньої торгівлі, відкриваючи свої ринки, а також сприяти залученню іноземних інвестицій [Drobotiuk, 2019]. Завдяки використанню недорогої робочої сили та залученню прямих іноземних інвестицій через спеціальні економічні зони (СЕЗ) Китай став великим

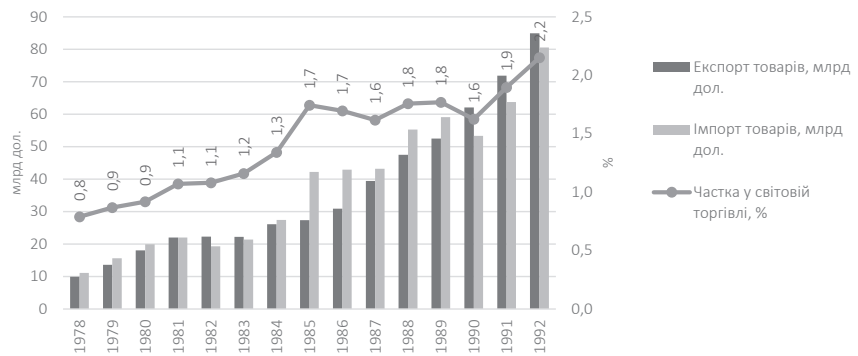

Рис. 1. Зовнішня торгівля товарами КНР у період 1978–1992 рр.

Джерело: складено автором на основі статистичних даних ЮНКТАД

експортером промислових товарів. Зокрема, частка Китаю у світовій торгівлі товарами зростає з 0,8% у 1978 р. до 2,2% у 1992 р. (див. рис. 1). Така модель розвитку відповідає японській парадигмі «летючих гусей», згідно з якою виробництво трудомістких товарів поступово переміщувалося з більш розвинутих економік до менш розвинених у міру зростання витрат.

Рішення про створення перших чотирьох пілотних спеціальних економічних зон для залучення іноземних інвестицій, нарощення та сприяння економічній лібералізації загалом було ухвалено у 1979 році. До перших СЕЗ увійшли Шеньчжень, Чжухай, Сямень, Гуандун. Ці зони пропонували сприятливі умови для іноземного бізнесу: податкові пільги, спрощене регулювання та розвинуту інфраструктуру. Такий підхід допоміг забезпечити зайнятість, збільшити промислове виробництво та створити валютні резерви.

Загалом для подальшого розвитку та створення нових типів спеціальних економічних зон (зони техніко-економічного розвитку, експортні, індустріальні, високотехнологічні зони), а також з метою формування підходу Китаю до залучення інвестицій китайські економісти спиралися на теорії та концепції прямих іноземних інвестицій. Зокрема, теорії ринкової влади С. Хаймера, інтернаціоналізації П. Баклі і М. Кассон, інвестиційного середовища В. Росту, еkleктична теорія Дж. Даннінга [Zhang, 2001]. Так, основними детермінантами залучення іноземних інвестицій у Китай стали розмір ринку, велика пропозиція дешевої робочої сили, інфраструктура, податкові пільги та зниження вхідних бар'єрів, спільне культурне походження (китайська діаспора) [Tseng, 2005].

Стратегія реформування державних підприємств полягала у частковій дерегуляції цін за допомогою структури подвійних цін (система «двоколіїного» ціноутворення) та децентралізації окремих повноважень прийняття рішень для керівників підприємств [Woo, 1999]. Система «двоколіїного» ціноутворення, яка була вперше запропонована у 1984 р. Чжан Вейіном, дозволяла поступовий перехід від централізовано планових цін до ринкових, при цьому деякі основні товари та послуги все ще підлягали державному контролю [Zhang, Cooper, Deng, Parker, Ruefli, 2010].

Результатом реформування державних підприємств став розвиток міських та сільських підприємств, діяльність яких відбувалася на локальному рівні,

переважно у сільській місцевості. Вони отримали більшу гнучкість і автономію порівняно з державними підприємствами з централізованим плануванням, а також відігравали вирішальну роль в економічних перетвореннях Китаю, залучаючи місцеві ресурси та підприємництво. Однак з часом такі підприємства стикнулися з такими проблемами, як обмежений доступ до капіталу, невідповідна інфраструктура та конкуренція з боку більших підприємств.

Після зміни прем'єра Державної ради КНР у 1987 році відбувся *перехід економічної політики від реформаторів, орієнтованих на ринкову економіку, до консерваторів, які підтримували планову*. Наслідками цього стали уповільнення економічного зростання, збільшення збитків державних підприємств та протестні настрої у суспільстві [Woo, 1999].

У січні 1992 р. під час інспекційної поїздки південними прибережними провінціями Ден Сяопін заявив про *сумісність використання капіталістичних інструментів із соціалізмом*. Переважна підтримка заклику Ден Сяопіна до реформ означала кінець економічної програми консервативної фракції.

У жовтні 1992 році 14-й Національний з'їзд КПК проголосив перемогу програми Ден Сяопіна щодо швидкої економічної трансформації та у Робочому звіті назвали його «головним архітектором соціалістичної реформи, відкритої політики та програми модернізації» [Saich, 1992]. Окрім цього, у Робочому звіті Цзян Цземінь (1926–2022) декларував введення концепції «соціалістичної ринкової економіки», яка замінила «планове, соціалістичне товарне господарство» [Saich, 1992]. Така концепція підкреслювала значення ринкових сил у разі збереження провідної ролі держави в економіці та збереженні державного контролю над ключовими стратегічними секторами. Таким чином, під керівництвом Цзян Цземіня продовжилася політика економічних реформ та відкритості Китаю для світового ринку.

Чжу Жунцзі (1928 р.н.) на посаді прем'єра КНР з 1998 по 2003 рр. здійснив низку економічних реформ, зокрема реструктуризацію державних підприємств, реформи фінансового сектору та вступ до Світової організації торгівлі. Чжу Жунцзі був відомий своїм жорстким, але прагматичним підходом до економічних реформ і відданістю модернізації економіки Китаю [BBC, 1998].

Ідеологом побудови «гармонійного суспільства», в основі якого збалансований економічний розвиток із соціальним прогресом, екологічною стійкістю та збереженням культури, став Ху Цзіньтао (1942 р.н.). Мета побудови гармонійного суспільства є центральною для соціалістичної економіки з китайською специфікою. Урядова економічна політика була спрямована на усунення нерівності доходів, сприяння сталому розвитку й інклюзивному зростанню, розширення внутрішнього споживання та соціальної згуртованості [新华网, 2005].

Третій етап – розвиток інноваційної економіки і побудова «соціалізму з китайською специфікою в нову еру». Цей етап припадає на початок правління Сі Цзіньпіна (1953 р.н.). Під його керівництвом було введено концепцію «китайської мрії», яка зосереджується на досягненні національного відродження та підвищення якості життя китайських громадян шляхом інновацій, технологічного прогресу та розвитку «середньозаможного суспільства» [Хі, 2015]. Продовжуючи політику реформ та відкритості, Сі Цзіньпін розгортає китайську Ініціативу «Один пояс, один шлях» побудови «суспільства єдиної долі» з метою закріпити роль Китаю на глобальній геополітичній арені [Ministry of Foreign Affairs of PRC, 2013]. Ця Ініціатива передбачає посилення економічних зв'язків і співпраці між Китаєм

і країнами вздовж стародавніх маршрутів Шовкового шляху. Через розвиток інфраструктури, сприяння торгівлі та інвестиційних проєктів Китай прагне сприяти регіональній інтеграції та розширювати свій економічний вплив у всьому світі (глобалізація 2.0) [Bloomberg, 2017]. Така стратегія охоплює елементи теорій прямих іноземних інвестицій, зокрема розміщення китайських інвестицій у межах «Один пояс, один шлях», враховує розміри ринку країни-реципієнта та наявність недорогої робочої сили задля перенесення трудомісткої промисловості з Китаю до держав-учасниць Ініціативи [Chang, Li, Cheong, Goh, 2021]. Деякі вчені економічні відносини між Китаєм та країнами «Один пояс, один шлях» розглядають через модель «центр-периферія» І. Валлерстайна. Китай як основна рушійна сила та ініціатор вважається «центром», який володіє новітніми технологіями та капіталом, та прагне використати переваги для розвитку економічних зв'язків із країнами периферії. Країни периферії мають нижчі економічні показники, потребують розвитку інфраструктури та інвестицій, а потенційна вигода від участі в ініціативі для них – доступ до китайського капіталу та ринків Китаю [Murray, 2022; Chen, Zhang, Tang, Yu, 2023].

Задля досягнення «середньозаможного суспільства» Китай запровадив стратегічну промислову політику для сприяння розвитку ключових галузей і секторів. Шляхом державного планування уряд надав підтримку таким галузям, як телекомунікації, інформаційні технології, відновлювана енергетика та високошвидкісна залізниця [Wei, 2020]. Цей підхід був спрямований на підвищення конкурентоспроможності Китаю, сприяння інноваціям і досягнення промислової модернізації. Зокрема, стратегія «Зроблено в Китаї – 2025», запроваджена у 2015 році, є комплексною основою промислової політики, зосередженою на перетворенні Китаю на світового лідера передових виробничих галузей. Відповідно до концепції «Індустрії 4.0» К. Шваба стратегія «Зроблено в Китаї – 2025» передбачає інтеграцію передових технологій виробництва та цифрових технологій у традиційні галузі промисловості, а також модернізацію національної промисловості для просування вгору по ланцюжку створення вартості. «Зроблено в Китаї – 2025» спрямована на зменшення залежності Китаю від іноземних технологій і підвищення його конкурентоспроможності у високотехнологічних секторах [国务院, 2015].

Ключовими механізмами реалізації стратегії є:

- податкові, торговельні та інвестиційні стимули (податкові пільги підприємствам, які здійснюють дослідження і розробки);
- спільні підприємства з іноземними інвесторами;
- державні субсидії (фонди, які створені центральними та місцевими органами влади у партнерстві з приватним венчурним капіталом для інвестування у визначені державою пріоритетні галузі, станом на початок 2020 р. нараховувалося 1800 фондів з цільовим капіталом 1,5 трлн дол. та залученими інвестиціями 627 млрд дол. [Sutter, 2023]);
- злиття та поглинання іноземних компаній державними фондами (залучення досвіду іноземних компаній, інтелектуальної власності, талантів і використання зв'язків з постачальниками та клієнтами);
- трансфер технологій, патентування, ліцензування технологій;
- навчання, розвиток талантів (заохочення повернення емігрантів до КНР, відкриття науково-дослідних центрів китайськими технологічними гігантами як у Китаї, так і за кордоном, а також співпраця компаній з університетами).

У стратегії «Зроблено в Китаї – 2025» знайшли своє відображення окремі положення таких західних теорій та концепцій, як: *теорія економічного розвитку на основі інновацій Й. Шумпетера* (визначна роль інновацій як рушія економічного розвитку, та політика, спрямована на заохочення досліджень і розробок, а також сприяння підприємництву та стартапам); *національні інноваційні системи В. Лундвала, Р. Аткінсона* (взаємозв'язок та співпраця між урядом, державними підприємствами, приватним бізнесом, фондами, науково-дослідними інститутами й університетами для стимулювання технологічного прогресу та промислової модернізації); *кластери М. Портера* (розвиток галузевих кластерів для посилення співпраці, обміну знаннями у високотехнологічних секторах); *відкриті інновації Г. Чесброу* (сприяння використанню відкритих інновацій через співпрацю китайських та міжнародних компаній для доступу до передових технологій і знань); *підривні інновації К. Крістенсена* (стимулювання розвитку революційних інновацій у ключових секторах задля забезпечення конкурентних переваг і економічного зростання).

У липні 2016 році під час виступу на Симпозіумі експертів з економічної ситуації Сі Цзіньпін зазначив, що «для підтримки та розвитку соціалістичної політичної економії з китайською специфікою необхідно орієнтуватися на марксистську політичну економію, узагальнювати й удосконалювати величезний практичний досвід реформ Китаю, відкритості та соціалістичної модернізації, спираючись на корисні елементи західної економіки» [习近平, 2016].

У 2017 році на 19-му Національному з'їзді КПК Сі Цзіньпін проголосив ідею «соціалізму з китайською специфікою в нову еру», що наголошує на необхідності високоякісного розвитку, подолання бідності, зростання, орієнтованого на інновації, екологічної стійкості та побудови сучасної соціалістичної країни [Xi, 2017]. Китайські вчені назвали «соціалізм з китайською специфікою в нову еру» «соціалістичною економічною думкою» Сі Цзіньпіна та узагальнили ключові положення: 1) теоретичною основою є марксистська політична економія; 2) наслідування та розвиток ідей Мао Цзедуна; 3) звернення до китайської традиційної культури; 4) використання сприятливого досвіду західної економіки та сучасної капіталістичної економіки [Zhang, 2021; Tian, Li, 2022]. У «соціалістичній економічній думці» підкреслюється центральна роль КПК у керуванні розвитком Китаю, підтримці соціальної стабільності та досягненні основи «китайської мрії» – «цілей двох сторіч» побудови «середньозаможного суспільства» до 2021 року та повністю розвиненої соціалістичної країни до 2049 року. А також «соціалізм з китайською специфікою в нову еру» визнає нові виклики та пріоритети, які виникли після впровадження «соціалізму з китайською специфікою».

Задля досягнення «китайської мрії» та у відповідь на американо-китайське торговельне протистояння у травні 2020 року китайським урядом була запроваджена стратегія «подвійної циркуляції», що передбачає внутрішнє (збільшення внутрішнього споживання та зміцнення внутрішнього ринку) та міжнародне (розширення зовнішньої торгівлі та інвестицій) зростання. Проте ключовою рушійною силою економічного розвитку повинно стати саме внутрішнє споживання. Стимулювання внутрішнього попиту, зокрема споживання, базується на кейнсіанських принципах підвищення сукупного попиту в періоди економічного спаду [Lin, Wang, 2022].

У контексті забезпечення інноваційного розвитку Китаю особливого значення набуває формування цифрової економіки. Під керівництвом Сі Цзіньпіна було запроваджено політику підтримки технологічних компаній, просування

цифрової інфраструктури та досліджень і розробок нових технологій, таких як штучний інтелект, великі дані, 5G та 6G. Зокрема, в рамках Чотирнадцятого п'ятирічного плану на 2021–2025 рр. Китай запровадив план розвитку цифрової економіки на п'ять років, який передбачає збільшення частки доданої вартості основних галузей цифрової економіки у ВВП до 10% у 2025 році (7,8% – у 2020) [Xinhua, 2022]. У лютому 2023 року китайський уряд оприлюднив План сприяння цифровому розвитку до 2035 року, згідно з яким до 2025 року планується розвиток цифрового Китаю з ефективним взаємозв'язком цифрової інфраструктури, вдосконаленою цифровою економікою та інноваціями у цифрових технологіях; до 2035 – світове лідерство у цифровому розвитку [Xinhua, 2023].

Таким чином, невід'ємними елементами «соціалізму з китайською специфікою у нову еру» є: розширення відкритості КНР, людиноцентризм та побудова середньозаможного суспільства, ліквідація бідності у сільській місцевості, захист довкілля, формування армії світового класу та інноваційної нації [Drobotiuk, 2019].

Висновки. Окремі принципи неокласичної теорії економіки були включені в політичні рішення для сприяння ринковим реформам та економічному розвитку Китаю. Уряд вжив таких заходів, як лібералізація цін, відкриття міжнародної торгівлі та заохочення участі приватного сектору. Ця політика була спрямована на посилення ринкової конкуренції, підвищення ефективності та залучення іноземних інвестицій. Акцент на економічній лібералізації та ринкових реформах був ключовою рисою економічної трансформації Китаю.

Ринкові реформи в Китаї під керівництвом Ден Сяопіна включили елементи вільного ринкового капіталізму у соціалістичну структуру країни. Були впроваджені такі політики, як створення спеціальних економічних зон, відкриття для іноземних інвестицій, приватизація державних підприємств, заохочення підприємництва та інновацій. Ці реформи були спрямовані на прискорення економічного зростання, підвищення ефективності та підвищення рівня життя.

Разом із тим деякі принципи кейнсіанської економіки, які зосереджувалися на державному втручанні для управління сукупним попитом і стабілізації економіки, були прийняті урядом Китаю в періоди економічного спаду або нестабільності, зокрема під час світової фінансової кризи у 2008–2009 роках та глобальної пандемії COVID-19. У відповідь на економічні виклики уряд запровадив механізми фіскального стимулювання, збільшив державні витрати на інфраструктуру та надав фінансову підтримку ключовим галузям промисловості. Наприклад, Китай запустив масштабний пакет стимулів для підвищення внутрішнього попиту та підтримки економічної стабільності.

Під керівництвом Сі Цзіньпіна закріпився пріоритет на внутрішньому розвитку у разі збереження зовнішньої відкритості Китаю («подвійна циркуляція»), а також нагальне значення надається інноваційному розвитку. Сучасний етап розвитку китайської економічної політики характеризується декларованою «соціалістичною економічною думкою» Сі Цзіньпіна, яка базується на соціалістичній ринковій системі економіки, якісному економічному та соціальному розвитку, інноваціях, інклюзивному зростанні.

Реалізація Китаєм цих теорій була симбіозом як західних ідей, так і соціалістичного контексту Китаю. Уряд Китаю адаптував і вибірково застосовував ці теорії відповідно до своїх цілей розвитку, зберігаючи баланс між ринковими реформами та державним втручанням.

Таблиця 2

Макроекономічні показники КНР, 1953–2022 рр.

Керівники КНР	Мао Цзедун	Хуа Гофен	Ху Яобан	Чжао Цзян	Цзян Цземінь	Ху Цзіньтао	Сі Цзіньпін
Період	1943–1976	1976–1981	1981–1982 1982–1987	1987–1989	1989–2002	2002–2012	з 2012
Ідеологи-реформатори Період		Ден Сяопін 1978–1997					
Середньорічні темпи зростання ВВП, %	6,4*	6,4	10,6	9	9,1	10,4	6,4
ВВП**, трлн дол.	0,15	0,29	0,33	0,46	1,47	8,56	17,99
Частка китайського ВВП у світовому**, %	2	2	2	2	4	11	17
ВВП на душу**, дол.	164,3	287,3	294,3	395,6	1132,4	5537,6	12814
Розподіл ВВП**, %, у т.ч.:							
– первинний сектор господарства	32,8	31,8	26,8	25	15,3	10,1	7,3
– вторинний сектор господарства	45,4	46,4	43,9	43	50,4	45,3	39,9
– сфера послуг	21,7	21,8	29,3	32	34,3	44,6	52,8
Прямі іноземні інвестиції**, млрд дол.	n/a	0,3	2,3	3,4	52,7	121,1	189,1
Прямі закордонні інвестиції**, млрд дол.	n/a	n/a	0,7	0,8	2,5	87,8	116,9
Експорт**, млрд дол.	6,9	22	39,5	52,5	325,6	2048,7	3563,1
Імпорт**, млрд дол.	6,7	22	43,2	59,1	295,2	1818,4	2691,4

Примітки: * – статистичні дані з 1953 року; ** – дані на кінець періоду правління, проте для каденції Сі Цзіньпіна на кінець 2022 року. Джерело: National Bureau of Statistics of China, UNCTADstat, World Bank

ЛІТЕРАТУРА

BBC. The laughing prime minister. 1998, available at: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/66108.stm>.

Bloomberg. Xi's New Silk Road Forum Sets Chinese Tone for Globalization 2.0. 2017, available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-05-09/xi-s-new-silk-road-forum-sets-chinese-tonefor-globalization-2-0>.

Cao F. Modernization Theory and China's Road to Modernization, *Chinese Studies in History*. 2009. Vol. 43. № 1, P. 7–16. DOI: 10.2753/csh0009-4633430101.

Chang L., Li J., Cheong K.-C., Goh L.-T. Can Existing Theories Explain China's Outward Foreign Direct Investment in Belt and Road Countries. *Sustainability*. 2021. Vol. 13 № 3. P. 1389. DOI:10.3390/su13031389.

Chen W., Zhang H., Tang Z., Yu Z. Assessing the structural connectivity of international trade networks along the “Belt and Road”. *PLoS ONE*. 2023. Vol. 18. № 3. DOI: 10.1371/journal.pone.0282596.

Cohn S. Evolution of Chinese economics education 1978–2000. *Competing Economic Paradigms in China: The Co-Evolution of Economic Events, Economic*

Theory and Economics Education, 1976–2016. London : Routledge. 2017. P. 234–262.

CPC. October 12–18, 1992: 14th National Congress of CPC convened. 1992, available at: https://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2011-10/12/content_29715214.htm.

Cui Z. Making Sense of the Chinese “Socialist Market Economy”: A Note. *Modern China*. 2012. Vol. 38. № 6. P. 665–676. DOI: 10.1177/0097700412459700.

Deng X. An interview with Deng Xiaoping: “You should give them the power to make money”. *Time*. 1985, available at: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,1050524-1,00.html>.

Drobotiuk O. Evolution of China’s Economic Development Model. *Chinese Studies*. 2019. №1. P. 76–93. DOI: 10.15407/chinesest2019.01.076.

Fan G., Hope N.C. The role of state-owned enterprises in the Chinese economy. China–US 2022. 2013, available at: <https://www.chinausfocus.com/2022/wp-content/uploads/Part+02-Chapter+16.pdf>.

Fang F. A reflection on borrowing from western economics. *China Political Economy*. 2019. Vol. 2. № 2. P. 238–257. DOI: 10.1108/CPE-10-2019-0023.

Hong Y. Socialist political economy with Chinese characteristics in a new era. *China Political Economy*. 2020. №3. P. 259–277. DOI: 10.1108/CPE-10-2020-0017.

Li W. Maoist Economics. *The New Palgrave Dictionary of Economics*. London : Palgrave Macmillan, 2018. P. 8188–8197. DOI: 10.1057/978-1-349-95189-5_2389.

Li Y. Economic Reform and Development in China. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. DOI:10.1017/CBO9781139162203.

Li Y. Economic Reform and Development the Chinese Way. Foreign Language Teaching and Research Press, 2010.

Lin J.Y., Wang X. Dual Circulation: a New Structural Economics view of development. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 2022. Vol. 20. № 4. P. 303–322. DOI: 10.1080/14765284.2021.1929793.

Lin J.Y. Against the Consensus: Reflections on the Great Recession, and Demystifying the Chinese Economy. Cambridge : Cambridge University Press, 2013.

Lin J.Y. Economic Development and Transition: Thought, Strategy, and Viability. Beijing : Peking University, 2009.

Lin J.Y. New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development. Washington, D.C. : The World Bank, 2012, available at: <https://www.nse.pku.edu.cn/attachments/b655e800b4bf4b44916436958f2abbb2.pdf>.

Liu W. Combining Marxism and China’s practices for the development of a socialist political economy with Chinese characteristics. *China Political Economy*. 2018. № 1. P. 30–44. DOI: 10.1108/CPE-09-2018-001.

Mao Y. Fifty years of China’s economy with its background in politics and society. *China’s future: constructive partner or emerging threat?* / Carpenter T.G., Dorn J.A.. Washington D.C. : Cato Institute, 2000. P. 9–27.

Mao Y. Liberal Voices from China: Liberalism, Equal Status, and Human Rights. *Journal of Democracy*. 1998. Vol. 9. № 4. P. 20–23.

Mao Y. The Paradox of Morality. / T.G. Palmer, *The Morality of Capitalism: What Your Professors Won’t Tell You*. Ottawa, Illinois : Jameson Books, 2011. P. 43–54.

Mao Z. Mao Tse-tung's speech 'On the Ten Major Relationships'. *China Report*. 1977. Vol.13. № 1. P. 58–74. DOI: 10.1177/000944557701300109.

Ministry of Foreign Affairs of PRC. *President Xi Jinping Delivers Important Speech and Proposes to Build a Silk Road Economic Belt with Central Asian Countries*. 2013, available at: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/qwyw/hyygd/1849.htm>.

Murray C. An analysis of China's Belt and Road initiative and its neo-colonial ambitions. *Routes*. 2022. Vol. 2. № 3. P. 176–182.

Saich T. The Fourteenth Party Congress: A Programme for Authoritarian Rule. *The China Quarterly*. 1992. № 132. P. 1136–1160. DOI: 10.1017/s0305741000045574.

Sutter K.M. "Made in China 2025" Industrial Policies: Issues for Congress". 2023, available at: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10964.pdf>.

Tian G., Li Y. On Xi Jinping's Socialist Economic Thoughts. *Theoretical Economics Letters*. 2022. No.12. P. 240–257. DOI: 10.4236/tel.2022.121014.

Tseng W.S. Foreign Direct Investment in China: Some Lessons for Other Countries", *China: Competing in the Global Economy* / in Tseng W.S., Rodlauer M. (Ed.). International Monetary Fund, 2003. Pp. 68–88. DOI: 10.5089/9781589061781.071.

Wei J. China's Industrial Policy: Evolution and Experience. UNCTAD, 2020, available at: https://unctad.org/system/files/official-document/BRI-Project_RP11_en.pdf.

Woo W.T. The Economics and Politics of Transition to an Open Market Economy: China. OECD, 1999, available at: <https://www.oecd.org/dev/1921928.pdf>.

Wu J. China's Economic Reform Process/ 2nd ed. Encyclopedia of China Publishing House, 2023.

Wu J. China's Long March Toward a Market Economy. Shanghai : Shanghai Book Traders, 2009.

Wu J. Understanding and Interpreting Chinese Economic Reform. Texere, 2005.

Xi J. Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era. 2017, available at: www.xinhuanet.com/english/download/Xi_Jinping's_report_at_19t_CPC_National_Congress.pdf.

Xi J. The Chinese Dream Is a Dream of the People. 2015, available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/zggcddwjw100ggs/xsd/202208/t20220826_10754300.html.

Xinhua. China unveils plan to boost digital economy in 2021-2025 period. 2022, available at: <https://english.news.cn/20220112/4a0801b5429144a7b390e868ee6c23fb/c.html>.

Xinhua. China unveils plan to promote digital development. 2023, available at: https://english.www.gov.cn/policies/latestreleases/202302/28/content_WS63fd33a8c6d0a757729e752c.html.

Yagi K. Economics in China. *The New Palgrave Dictionary of Economics*. London : Palgrave Macmillan, 2018. DOI: 10.1057/978-1-349-95189-5_2135.

Yu G. Chinese Economists on Economic Reform – Collected Works of Yu Guangyuan. Routledge, 2018.

Zhang K.H. How does foreign direct investment affect economic growth in China?. *The Economics of Transition*. 2001. Vol. 9. № 3. P. 679–693. DOI: 10.1111/1468-0351.00095.

Zhang Y.G. Original Contribution of Xi Jinping's Economic Thought on Socialism with Chinese Attributes for a New Era. *The Northern Forum*. 2021. № 1. P. 64–71.

Zhang W. The Logic of the Market: An Insider's View of Chinese Economic Reform / trans. from Chinese M. Dale. Cato Institute, 2015.

Zhang W. The Power of Concept: What Determines China's Future? Northwest University Press, 2014.

Zhang W., Cooper W., Deng H., Parker B.R., Ruefli T.W. Entrepreneurial talent and economic development in China. *Socio-Economic Planning Sciences*. 2010. Vol. 44. № 4. P. 178–192. DOI: 10.1016/j.seps.2010.04.003.

习近平. 习近平主持召开经济形势专家座谈会. 人民网—人民日报. 2016, available at: <http://cpc.people.com.cn/n1/2016/0709/c64094-28539271.html>.

于光远. 社会主义市场经济主体论: 札记. 中国财政经济出版社, 1992.

于光远. 政治经济学: 资本主义部分. 天津人民出版社, 1982.

国务院 中国制造2025. 2015, available at: https://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/19/content_9784.htm.

张维迎价格、市场与企业家. 北京大学出版社, 2006.

新华网. 胡锦涛关于构建社会主义和谐社会讲话全文. 2005, available at: https://www.gov.cn/ldhd/2005-06/27/content_9700.htm.

樊纲. 渐进改革的政治经济学分析. 上海远东出版社, 1996.

REFERENCES

BBC (1998), “The laughing prime minister”, available at: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/66108.stm>.

Bloomberg (2017), “Xi's New Silk Road Forum Sets Chinese Tone for Globalization 2.0”, available at: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-05-09/xi-s-new-silk-road-forum-sets-chinese-tone-for-globalization-2-0>.

Cao F. (2009), “Modernization Theory and China's Road to Modernization”, *Chinese Studies in History*, Vol. 43. № 1, pp. 7–16, doi: 10.2753/csh0009-4633430101.

Chang L., Li J., Cheong K.-C., Goh L.-T. (2021), “Can Existing Theories Explain China's Outward Foreign Direct Investment in Belt and Road Countries”, *Sustainability*, Vol. 13. № 3, p. 1389, doi: 10.3390/su13031389.

Chen W., Zhang H., Tang Z., Yu Z. (2023), “Assessing the structural connectivity of international trade networks along the “Belt and Road””, *PLoS ONE*, Vol. 18. № 3, doi: 10.1371/journal.pone.0282596.

Cohn S. (2017), “Evolution of Chinese economics education 1978–2000”, in Cohn, S. (Ed.), *Competing Economic Paradigms in China: The Co-Evolution of Economic Events, Economic Theory and Economics Education, 1976–2016*, Routledge, London.

CPC (1992), “October 12–18, 1992: 14th National Congress of CPC convened”, available at: https://www.chinadaily.com.cn/china/19thcpcnationalcongress/2011-10/12/content_29715214.htm.

Cui Z. (2012), “Making Sense of the Chinese “Socialist Market Economy”: A Note”, *Modern China*, Vol. 38. No. 6, 665–676, doi: 10.1177/0097700412459700.

Deng X. (1985), “An interview with Deng Xiaoping: You should give them the power to make money”, interviewed by Time, available at: <https://content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,1050524-1,00.html>.

Drobotiuk O. (2019), “Evolution of China's Economic Development Model”, *Chinese Studies*, No. 1, pp. 76–93, doi: 10.15407/chinesest2019.01.076.

Fan G. (1996), *Jianjin gaige de zhengzhi jingji xue fenxi*, Shanghai yuandong chu ban she. (In Chinese).

Fan G., Hope N.C. (2013), “The role of state-owned enterprises in the Chinese economy”, *China-US 2022*, available at: <https://www.chinausfocus.com/2022/wp-content/uploads/Part+02-Chapter+16.pdf>.

Fang F. (2019), “A reflection on borrowing from western economics”, *China Political Economy*, Vol. 2. No. 2, pp. 238–257, doi: 10.1108/CPE-10-2019-0023.

Guowuyuan (2015), “Zhongguo zhizao 2025”, available at: https://www.gov.cn/zhengce/content/2015-05/19/content_9784.htm (In Chinese).

Hong Y. (2020), “Socialist political economy with Chinese characteristics in a new era”, *China Political Economy*, № 3, pp. 259–277. doi: 10.1108/CPE-10-2020-0017.

Li W. (2018), “Maoist Economics”, *The New Palgrave Dictionary of Economics*, PalgraveMacmillan, London, pp. 8188–8197, doi: 10.1057/978-1-349-95189-5_2389.

Li Y. (2010), *Economic Reform and Development the Chinese Way*, Foreign Language Teaching and Research Press.

Li Y. (2012), *Economic Reform and Development in China*, Cambridge University Press, Cambridge, doi: 10.1017/CBO9781139162203.

Lin J.Y., Wang X. (2022), “Dual Circulation: a New Structural Economics view of development”, *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, Vol. 20. № 4, pp. 303–322, doi: 10.1080/14765284.2021.1929793.

Lin J.Y. (2009), *Economic Development and Transition: Thought, Strategy, and Viability*, Peking University, Beijing.

Lin J.Y. (2012), *New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development*, The World Bank, Washington, D.C., available at <https://www.nse.pku.edu.cn/attachments/b655e800b4bf4b44916436958f2abbb2.pdf>.

Lin J.Y. (2013), *Against the Consensus: Reflections on the Great Recession, and Demystifying the Chinese Economy*, Cambridge University Press, Cambridge.

Liu W. (2018), “Combining Marxism and China’s practices for the development of a socialist political economy with Chinese characteristics”, *China Political Economy*, № 1, pp. 30–44. doi: 10.1108/CPE-09-2018-001.

Mao Y. (1998), “Liberal Voices from China: Liberalism, Equal Status, and Human Rights”, *Journal of Democracy*, Vol. 9. № 4, pp. 20–23.

Mao Y. (2000), “Fifty years of China’s economy with its background in politics and society”, in Carpenter, T., Dorn J. (Ed.), *China’s future: constructive partner or emerging threat?* Cato Institute, Washington D.C., pp. 9–27.

Mao Y. (2011), “The Paradox of Morality”, in Palmer T. (Ed.), *The Morality of Capitalism: What Your Professors Won’t Tell You*, Jameson Books, Ottawa, Illinois, pp. 43–54.

Mao Z. (1977), “Mao Tse-tung’s speech ‘On the Ten Major Relationships’”, *China Report*, Vol. 13. № 1, 58–74, doi: 10.1177/000944557701300109.

Ministry of Foreign Affairs of PRC. (2013). “President Xi Jinping Delivers Important Speech and Proposes to Build a Silk Road Economic Belt with Central Asian Countries”, available at Belt and Road Portal: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/qwyw/hyygd/1849.htm>.

Murray C. (2022), “An analysis of China’s Belt and Road initiative and its neo-colonial ambitions”, *Routes*, Vol. 2. № 3, pp. 176–182.

Saich T. (1992), “The Fourteenth Party Congress: A Programme for Authoritarian Rule”, *The China Quarterly*, Vol. 132, pp. 1136–1160. doi: 10.1017/s0305741000045574.

Sutter K.M. (2023), ““Made in China 2025” Industrial Policies: Issues for Congress”, available at: <https://sgp.fas.org/crs/row/IF10964.pdf>.

Tian G., Li Y. (2022), “On Xi Jinping’s Socialist Economic Thoughts”, *Theoretical Economics Letters*, №12, pp. 240–257, doi: 10.4236/tel.2022.121014.

Tseng W.S. (2003), “Foreign Direct Investment in China: Some Lessons for Other Countries”, in Tseng W.S., Rodlauer M. (Ed.), *China: Competing in the Global Economy*, International Monetary Fund, pp. 68–88, doi: 10.5089/9781589061781.071.

Wei J. (2020), *China’s Industrial Policy: Evolution and Experience*, UNCTAD, available at: https://unctad.org/system/files/official-document/BRI-Project_RP11_en.pdf.

Woo W.T. (1999), *The Economics and Politics of Transition to an Open Market Economy: China*, OECD, available at: <https://www.oecd.org/dev/1921928.pdf>.

Wu J. (2005), *Understanding and Interpreting Chinese Economic Reform*, Texere.

Wu J. (2009), *China’s Long March Toward a Market Economy*, Shanghai Book Traders, Shanghai.

Wu J. (2023), *China’s Economic Reform Process*, 2nd ed., Encyclopedia of China Publishing House.

Xi J. (2016), “Xi Jinping zhuchi zhaokai jingji xingshi zhuanjia zuotan hui”, *Renmin ribao*, available at: <http://cpc.people.com.cn/n1/2016/0709/c64094-28539271.html> (In Chinese).

Xi J. (2015), “The Chinese Dream Is a Dream of the People”, available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/zggcddwjw100ggs/xsd/202208/t20220826_10754300.html.

Xi J. (2017), “Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era”, available at: www.xinhuanet.com/english/download/Xi_Jinping’s_report_at_19t_CPC_National_Congress.pdf.

Xinhua (2022), “China unveils plan to boost digital economy in 2021-2025 period”, available at: <https://english.news.cn/20220112/4a0801b5429144a7b390e868ee6c23fb/c.html>.

Xinhua (2023), “China unveils plan to promote digital development”, available at: https://english.www.gov.cn/policies/latestreleases/202302/28/content_WS63fd33a8c6d0a757729e752c.html.

Xinhua (2005), “Hujintao guanyu goujian shehui zhuyi hexie shehui jianghua quanwen”, available at: https://www.gov.cn/ldhd/2005-06/27/content_9700.htm (In Chinese).

Yagi K. (2018), “Economics in China”, *The New Palgrave Dictionary of Economics*, Palgrave Macmillan, London, doi: 10.1057/978-1-349-95189-5_2135.

Yu G. (1982), *Zhengzhi jingji xue: Ziben zhuyi bufen*, Tianjin renmin chubanshe. (In Chinese).

Yu G. (1992), *Shehui zhuyi shichang jingji zhutilun: Zhaji*, Zhongguo caizheng jingji chubanshe. (In Chinese).

Yu G. (2018), *Chinese Economists on Economic Reform – Collected Works of Yu Guangyuan*, in C.D. Foundation (Ed.), Routledge.

Zhang K.H. (2001), “How does foreign direct investment affect economic growth in China?”, *The Economics of Transition*, Vol. 9 № 3, pp. 679–693, doi: 10.1111/1468-0351.00095.

Zhang W. (2006), *Jiage, shichang yu qiye jia*, Beijing daxue chuban she. (In Chinese).

Zhang Y.G. (2021), “Original Contribution of Xi Jinping’s Economic Thought on Socialism with Chinese Attributes for a New Era”, *The Northern Forum*, № 1, pp. 64–71.

Zhang W. (2014), *The Power of Concept: What Determines Chinas Future?*, Northwest University Press.

Zhang W. (2015), *The Logic of the Market: An Insider’s View of Chinese Economic Reform*, translated by Dale, M., Cato Institute.

Zhang W., Cooper W., Deng H., Parker B.R., Ruefli T.W. (2010), “Entrepreneurial talent and economic development in China”, *Socio-Economic Planning Sciences*, Vol. 44. № 4, pp. 178–192, doi: 10.1016/j.seps.2010.04.003.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2023 р.